Rättsfallssamlingen

FÖRSLAG TILL AVGÖRANDE AV GENERALADVOKAT
PAOLO MENGOZZI
föredraget den 30 april 2014[1]

Mål C–338/13

Marjan Noorzia

(begäran om förhandsavgörande från Verwaltungsgerichtshof (Österrike))

”Rätt till familjeåterförening — Direktiv 2003/86/EG — Artikel 4.5 — Nationell bestämmelse i vilken det föreskrivs att referenspersonen och dennes make/maka ska ha fyllt 21 år innan ansökan om familjeåterförening lämnas in”

1. ”Äktenskap får endast ingås med de blivande makarnas fria och fulla samtycke.” Så lyder artikel 16.2 i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna.[2]

2. Genom förevarande begäran om förhandsavgörande från Österrikes Verwaltungsgerichtshof ombes domstolen för första gången att ta ställning till en bestämmelse i direktiv 2003/86/EG[3] om rätten till familjeåterförening vars specifika syfte är att förhindra tvångsäktenskap, det vill säga äktenskap där minst en av de båda blivande makarna gifter sig utan att lämna sitt fria och fulla samtycke på grund av att vederbörande är utsatt för fysiskt eller psykiskt tvång, till exempel hot eller andra former av emotionella övergrepp eller, i de mest allvarliga fallen, fysisk misshandel.[4]

3. Företeelsen tvångsäktenskap är en dold sedvänja i Europa, men som därmed sagt inte är av försumbar betydelse.[5] Det är just i syfte att begränsa denna företeelse – vilken ger upphov till avskyvärda brott mot de grundläggande mänskliga rättigheterna, framför allt mot kvinnor – som den bestämmelse som den hänskjutande domstolen nu ber domstolen att tolka infördes i direktiv 2003/86.

4. I förevarande mål, som vi kommer att se nedan, bör emellertid det berättigade eftersträvandet av ovannämnda syfte vägas mot de krav som följer av den rätt till respekt för familjelivet som tillkommer de par som gift sig av uppriktig vilja.

1 — Originalspråk: italienska.

2 — Allmän förklaring om de mänskliga rättigheterna, antagen av FN:s generalförsamling i resolution 217 A III den 10 december 1948. Se, analogt, artikel 23.2 i Internationell konvention om medborgerliga och politiska rättigheter.

3 — Rådets direktiv 2003/86/EG av den 22 september 2003 om rätt till familjeåterförening (EGT L 251, s. 12).

4 — Tvångsäktenskap skiljer sig från arrangerade äktenskap, där de båda blivande makarnas familjer har en framträdande roll i arrangerandet av äktenskapet men där det slutliga valet att ingå äktenskapet eller ej ligger hos de blivande makarna. Skiljelinjen mellan arrangerat äktenskap och tvångsäktenskap är emellertid ofta ganska oklar.

5 — Det framgår av svaren från en majoritet av medlemsstaternas regeringar i samband med det offentliga samrådet 2012 om rätten till familjeåterförening (se http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-is-new/public-consultation/2012/consulting_0023_en.htm) att det finns få statistiska uppgifter beträffande utbredningen av företeelsen tvångsäktenskap inom Europeiska unionen. Enligt undersökningar i till exempel Förenade kungariket uppskattades dock de rapporterade fallen av tvångsäktenskap under 2009 till mellan 5 000 och 8 000 enbart i den medlemsstaten. I Tyskland däremot registrerades över 3 400 fall under 2008.

I – **Tillämpliga bestämmelser**

A – *Europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna*

5. I artikel 8 i Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (nedan kallad Europakonventionen) [6], som har rubriken ”Rätt till skydd för privat- och familjeliv”, stadgas följande:

”1. Var och en har rätt till respekt för sitt privat- och familjeliv, sitt hem och sin korrespondens.

2. Offentlig myndighet får inte ingripa i denna rättighet annat än med stöd av lag och om det i ett demokratiskt samhälle är nödvändigt med hänsyn till den nationella säkerheten, den allmänna säkerheten eller landets ekonomiska välstånd, till förebyggande av oordning eller brott, till skydd för hälsa eller moral eller till skydd för andra personers fri- och rättigheter.”

B – *Unionsrätt*

6. Artikel 7 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (nedan kallad stadgan), som har rubriken ”Respekt för privatlivet och familjelivet”, lyder enligt följande:

”Var och en har rätt till respekt för sitt privatliv och familjeliv, sin bostad och sina kommunikationer.”

7. I direktiv 2003/86 fastställs villkoren för utövandet av rätten till familjeåterförening för tredjelandsmedborgare som vistas lagligen på medlemsstaternas territorier. Enligt skäl 2 i nämnda direktiv respekterar detta direktiv de grundläggande rättigheterna och särskilt rätten till respekt för familjelivet, som har stadfästs i en rad folkrättsliga instrument, däribland framför allt ovannämnda artikel 8 i Europakonventionen och artikel 7 i stadgan.

8. I artikel 4 i direktiv 2003/86 anges vilka medlemmar av referenspersonens familj som kan få uppehållstillstånd för familjeåterförening. Enligt artikel 4.1 a inbegriper dessa personer referenspersonens make/maka.

9. I artikel 4.5 i direktiv 2003/86 stadgas följande:

”För att garantera en bättre integration och förhindra tvångsäktenskap får medlemsstaterna kräva att referenspersonen och dennes make/maka skall ha uppnått en viss lägsta ålder, och högst 21 år, innan maken/makan kan återförenas med referenspersonen.”

C – *Nationell rätt*

10. I lagen om bosättning och vistelse (Niederlassungs- und Aufenthaltsgesetz) (nedan kallad NAG) [7] föreskrivs att behöriga österrikiska myndigheter ska utfärda uppehållstillstånd till familjemedlemmar till tredjelandsmedborgare förutsatt att vissa förutsättningar är uppfyllda. Enligt 2 § NAG utgör familjemedlem enligt denna lag ”make/maka … eller registrerad partner. Maken eller den registrerade partnern måste ha fyllt 21 år vid tidpunkten för ansökan …”.

6 — Konventionen undertecknades den 4 november 1950 i Rom.

7 — BGBl. I, 100/2005, i dess publicerade ändrade lydelse enligt BGBl. I, 111/2010.

II – **Bakgrund, målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågan**

11. Marjan Noorzia, klagande i målet vid den nationella domstolen, är afghansk medborgare född den 1 januari 1989.

12. Marjan Noorzia lämnade den 3 september 2010 in en ansökan till den österrikiska ambassaden i Islamabad (Pakistan) om uppehållstillstånd i syfte att återförenas med sin make född den 1 januari 1990, även han afghansk medborgare och bosatt i Österrike.

13. Genom beslut av den 9 mars 2011 avslog Bundesministerin für Inneres (Österrikes inrikesminister), motpart i målet vid den nationella domstolen, ansökan om familjeåterförening. Den österrikiska myndigheten motiverade sitt avslag – detta trots att Marjan Noorzias make hade fyllt 21 år före tidpunkten för antagandet av beslutet att avslå ansökan om familjeåterförening – med att det enligt den österrikiska lagstiftningen är tidpunkten för inlämnandet av ansökan, och inte tidpunkten för antagandet av beslutet, som är avgörande för att fastställa huruvida åldersvillkoret är uppfyllt. Eftersom maken ännu inte hade fyllt 21 år vid tidpunkten för inlämnandet av ansökan om familjeåterförening var ett särskilt villkor för inlämnandet av en giltig ansökan inte uppfyllt.

14. Marjan Noorzia har överklagat beslutet om avslag till den hänskjutande domstolen.

15. Den nationella domstolen har framför allt påpekat att det i artikel 4.5 i direktiv 2003/86 inte specificeras huruvida den i artikeln angivna åldersgränsen, som medlemsstaterna får fastställa som villkor för att bevilja familjeåterförening, avser tidpunkten för myndighetens beslut, tidpunkten för den faktiska inresan till den berörda medlemsstaten eller någon annan tidpunkt. Den hänskjutande domstolen har likaså understrukit att den österrikiska lagstiftaren uttryckligen har bestämt att åldersgränsen på 21 år utgör ett formellt villkor för att utfärda uppehållstillstånd för familjeåterförening. Detta villkor ska vara uppfyllt vid tidpunkten för inlämnandet av ansökan om återförening. I det fall ovannämnda villkor inte är uppfyllt ska ansökan avslås utan möjlighet till någon typ av ”läkning” genom att ifrågavarande ålder uppnås under den period som förfarandet pågår.

16. Under dessa omständigheter har den hänskjutande domstolen ställt sig frågan huruvida den aktuella österrikiska bestämmelsen är förenlig med artikel 4.5 i direktiv 2003/86. Den hänskjutande domstolen anser att bestämmelsen kan tolkas på två olika sätt. Å ena sidan lutar bestämmelsens ordalydelse åt den tolkning som innebär att den relevanta tidpunkten för uppfyllandet av åldersvillkoret är tidpunkten för myndighetens utfärdande av uppehållstillståndet och inte tidpunkten för inlämnandet av ansökan. Om direktivets bestämmelse ska tolkas på detta sätt strider den österrikiska bestämmelsen enligt den hänskjutande domstolens uppfattning mot direktiv 2003/86. Å andra sidan kan en granskning av ifrågavarande bestämmelses syfte enligt den hänskjutande domstolens mening emellertid leda till en annan tolkning, som kan resultera i att den nationella bestämmelsen är förenlig med ovannämnda direktiv.

17. Mot denna bakgrund har den hänskjutande domstolen genom beslut av den 29 maj 2013 ansett det vara nödvändigt att vilandeförklara målet och hänskjuta följande tolkningsfråga till domstolen för förhandsavgörande:

”Ska artikel 4.5 i direktiv 2003/86 … tolkas så, att den utgör hinder för en bestämmelse enligt vilken makar och registrerade partner ska ha uppnått 21 års ålder redan vid tidpunkten för inlämnandet av ansökan för att anses som familjemedlemmar vilka omfattas av rätten till återförening?”

III – **Förfarandet vid domstolen**

18. Begäran om förhandsavgörande inkom till domstolens kansli den 20 juni 2013. Skriftliga yttranden har avgetts av Marjan Noorzia, den österrikiska regeringen, den grekiska regeringen samt kommissionen.

IV – **Rättslig bedömning**

A – *Inledande överväganden*

19. Den hänskjutande domstolens begäran om förhandsavgörande rör tolkningen av artikel 4.5 i direktiv 2003/86 om rätt till familjeåterförening.

20. I detta hänseende ska det inledningsvis påpekas att rätten till familjeåterförening – vilken erkänns och regleras av direktiv 2003/86 – utgör en särskild aspekt av rätten till respekt för familjelivet, som i sin tur utgör en grundläggande rättighet som har stadfästs i artikel 8 i Europakonventionen och artikel 7 i stadgan. Som sådan skyddas nämnda rättighet i Europeiska unionens rättsordning. [8]

21. Det direkta förhållandet mellan den grundläggande rätten till respekt för familjelivet och rätten till familjeåterförening erkänns specifikt i skäl 2 i direktiv 2003/86 såsom nämnts ovan i punkt 7.

22. I detta sammanhang har domstolen därför uttryckligen slagit fast att bestämmelserna i direktiv 2003/86 ska tolkas mot bakgrund av de grundläggande rättigheterna, närmare bestämt mot bakgrund av rätten till respekt för familjelivet, som föreskrivs i såväl Europakonventionen som stadgan. [9]

23. Domstolen har dessutom understrukit att direktiv 2003/86, och i synnerhet direktivets artikel 4.1, ålägger medlemsstaterna positiva, exakt angivna skyldigheter, vilka motsvarar tydligt definierade subjektiva rättigheter, eftersom medlemsstaterna enligt denna artikel, i de fall som anges i direktivet, förpliktas att tillåta familjeåterförening för vissa medlemmar i referenspersonens familj utan att de kan handla inom sitt utrymme för skönsmässig bedömning. [10]

24. I detta sammanhang framgår det av rättspraxis att huvudregeln är att familjeåterförening beviljas och att de möjligheter att ställa upp villkor för utövande av rätten till familjeåterförening som medlemsstaterna tillerkänns enligt direktiv 2003/86 följaktligen ska tolkas restriktivt. [11]

25. Domstolen har för övrigt påpekat att det eventuella utrymme för skönsmässig bedömning som medlemsstaterna tillerkänns enligt bestämmelserna i direktiv 2003/86 inte ska användas av dem på ett sätt som äventyrar direktivets syfte, som är att främja familjeåterförening, eller direktivets ändamålsenliga verkan. [12]

8 — Dom parlamentet/rådet (C-540/03, EU:C:2006:429, punkt 52 och där angiven rättspraxis).

9 — Dom Chakroun (C-578/08, EU:C:2010:117, punkt 44).

10 — Dom parlamentet/rådet (EU:C:2006:429, punkt 60) och dom Chakroun (EU:C:2010:117, punkt 41).

11 — Dom parlamentet/rådet (EU:C:2006:429, punkt 60) och dom Chakroun (EU:C:2010:117, punkt 41). Se, i detta hänseende, punkt 43 i domen Chakroun beträffande möjligheten enligt artikel 7.1 första meningen och artikel 7.1 c i direktiv 2003/86.

12 — Dom Chakroun (EU:C:2010:117, punkt 43).

26. Vidare anser domstolen att det framgår av artikel 17 i direktiv 2003/86, i vilken det föreskrivs att om en ansökan om familjeåterförening avslås ”skall medlemsstaterna ta vederbörlig hänsyn till arten och stabiliteten av den berörda personens familjeband och varaktigheten av vistelsen i medlemsstaten samt förekomsten av familjemässig, kulturell eller social anknytning till ursprungslandet”, att medlemsstaterna är skyldiga att göra en individuell bedömning av ansökningarna om familjeåterförening. [13]

27. Det är mot bakgrund av ovannämnda principer, vilka har slagits fast i rättspraxis, som den hänskjutande domstolens begäran om förhandsavgörande ska besvaras.

B – *Tolkningsfrågan*

28. Genom sin tolkningsfråga önskar den hänskjutande domstolen i huvudsak få klarhet i huruvida artikel 4.5 i direktiv 2003/86 ska tolkas så, att den utgör hinder för en nationell bestämmelse som innebär att medlemsstaterna får kräva att referenspersonen och dennes make/maka ska ha uppnått en viss lägsta ålder innan maken/makan kan återförenas med referenspersonen samt att denna ålder ska ha uppnåtts av båda två vid tidpunkten för inlämnandet av ansökan om familjeåterförening.

29. Skälet till att begära förhandsavgörande är dels att artikel 4.5 i direktiv 2003/86 inte uttryckligen anger vid vilken tidpunkt referenspersonen och dennes make/maka ska ha uppnått den föreskrivna åldern, dels att de behöriga österrikiska myndigheterna med stöd av de österrikiska bestämmelser i vilka nämnda direktiv har införlivats kan avslå en ansökan som har lämnats in innan en av de berörda personerna, eller båda två, har uppnått denna ålder även om båda två har uppnått den vid tidpunkten för antagandet av beslutet beträffande ansökan om familjeåterförening.

30. Den tolkningsfråga som den hänskjutande domstolen genom sin begäran om förhandsavgörande har ställt till domstolen handlar följaktligen om att klargöra vid vilken tidpunkt som den i artikel 4.5 i direktiv 2003/86 föreskrivna åldern, som medlemsstaterna själva kan fastställa till högst 21 år, ska ha uppnåtts. Denna bestämmelse kräver därför en tolkning.

1. Tolkningen av artikel 4.5 i direktiv 2003/86

31. Enligt domstolens fasta rättspraxis ska en unionsrättslig bestämmelse tolkas med beaktande inte bara av dess ordalydelse utan även av det sammanhang den ingår i och syftet med den reglering den är en del av. [14] Det är följaktligen nödvändigt att göra en bokstavlig, teleologisk och systematisk tolkning av artikel 4.5 i direktiv 2003/86.

a) Bokstavstolkning

32. I sin begäran om förhandsavgörande anger den nationella domstolen att det tydligt framgår av ordalydelsen i artikel 4.5 i direktiv 2003/86 att denna bestämmelse ska tolkas så, att den tidpunkt då den föreskrivna åldern ska ha uppnåtts avser den tidpunkt då den behöriga myndigheten utfärdar uppehållstillståndet och inte den tidpunkt då ansökan om familjeåterförening lämnas in.

33. Jag instämmer i den hänskjutande domstolens bedömning att ordalydelsen i ifrågavarande bestämmelse talar för en tolkning där den relevanta tidpunkten, då den föreskrivna åldern ska ha uppnåtts, inte kan vara den tidpunkt då ansökan om familjeåterförening lämnas in.

13 — Dom Chakroun (EU:C:2010:117, punkt 48).

14 — Dom Koushkaki (C-84/12, EU:C:2013:862, punkt 34 och där angiven rättspraxis).

34. I och med att medlemsstaterna genom artikel 4.5 i direktiv 2003/86 får kräva att en viss lägsta ålder ska ha uppnåtts ”innan [15] maken/makan kan återförenas med referenspersonen”, förutsätts att denna ålder ska ha uppnåtts vid den tidpunkt då återföreningen kan ske, det vill säga tidpunkten för den behöriga myndighetens beslut om att bifalla ansökan om uppehållstillstånd för familjeåterförening. Återföreningen kan därmed ske först efter det att ansökan har bifallits och inte tidigare.

35. En sådan bokstavstolkning av artikel 4.5 i direktiv 2003/86, i dess italienska version, bekräftas i de andra språkversionerna av bestämmelsen. Även i den franska, den engelska, den tyska och den spanska versionen av bestämmelsen i fråga hänvisas det till den omständigheten att en viss lägsta ålder *ska ha uppnåtts* innan återföreningen *kan ske* [16] och inte att en viss lägsta ålder ska ha uppnåtts innan ansökan lämnas in. [17] Denna hänvisning till möjligheten [18] att genomföra familjeåterföreningen visar att det är tidpunkten för bifallandet av ansökan som är avgörande.

36. Bokstavstolkningen av bestämmelsen leder därför till den slutsatsen att den tidpunkt då referenspersonen och dennes make/maka ska ha uppnått den i den omstridda bestämmelsen föreskrivna lägsta åldern är den tidpunkt då maken/makan kan återförenas med referenspersonen. Av detta följer att denna tidpunkt inte kan sammanfalla med tidpunkten för inlämnandet av ansökan om familjeåterförening, eftersom – vilket för övrigt har påpekats av den hänskjutande domstolen – återförening inte kan ske så länge de behöriga myndigheternas nödvändiga prövning av huruvida villkoren för familjeåterförening är uppfyllda fortfarande pågår.

b) Teleologisk tolkning

37. Den hänskjutande domstolen anser dock att den teleologiska tolkningen av artikel 4.5 i direktiv 2003/86 kan leda till ett annat resultat.

38. Den hänskjutande domstolen finner nämligen att en tolkning av artikel 4.5 i direktiv 2003/86 som innebär att den tidpunkt då den i nämnda artikel föreskrivna lägsta åldern ska ha uppnåtts sammanfaller med tidpunkten för inlämnandet av ansökan om familjeåterförening bättre bidrar till att uppnå målet att förhindra tvångsäktenskap. Den nationella domstolen anser nämligen att risken för tvångsäktenskap är större om makarna tillåts vara yngre än 21 år vid tidpunkten för inlämnandet av ansökan jämfört med om detta inte är möjligt.

39. Den österrikiska regeringen och den grekiska regeringen delar detta synsätt och har hävdat att en tolkning av den omstridda bestämmelsen som innebär att åldersvillkoret på 21 år ska vara uppfyllt redan vid inlämnandet av ansökan inte endast bidrar till att uppnå målet att förhindra tvångsäktenskap utan även garanterar respekten för såväl likabehandlingsprincipen - i och med att den förutsätter att alla sökande som i kronologiskt avseende befinner sig i samma situation ska behandlas lika, vilket gör att den omständigheten att åldersvillkoret kan ha uppnåtts under förfarandet inte tillmäts någon betydelse - som principen om rättssäkerhet, eftersom den skyddar sökandena mot all form av diskriminerande behandling från de behöriga myndigheternas sida.

15 — I den italienska versionen av bestämmelsen används ordet ”perché i betydelsen ”affiché” (för att).

16 — I den franska versionen av artikel 4.5 i direktiv 2003/86 anges att ”le regroupant et son conjoint aient *atteint* un âge minimal … avant que le conjoint *ne puisse rejoindre* le regroupant”, i den engelska att ”the sponsor and his/her spouse … *be* of a minimum age … before the spouse *is able* to join him/her”, i den tyska att ”der Zusammenführende und sein Ehegatte ein Mindestalter *erreicht* haben müssen … bevor der Ehegatte dem Zusammenführenden *nachreisen darf*”och i den spanska att ”el reagrupante y su cónyuge hayan *alcanzado* una edad mínima … antes de que el cónyuge *pueda reunirse* con el reagrupante” (mina kursiveringar).

17 — Se däremot punkt 6 i samma artikel. Se punkterna 53 och 54 nedan.

18 — På franska ”puisse rejoindre”, på engelska ”able to join”, på tyska ”nachreisen darf”och på spanska ”pueda reunirse”.

40. Det råder inget tvivel om att det grundläggande skälet till att det genom artikel 4.5 i direktiv 2003/86 har införts en möjlighet att föreskriva en viss lägsta ålder är att förhindra tvångsäktenskap. I detta hänseende håller jag det för sannolikt att en högre ålder i allmänhet innebär en högre mognadsgrad som teoretiskt sett dels kan hjälpa den berörda personen att stå emot påtryckningar att ingå tvångsäktenskap, dels eventuellt kan sporra vederbörande att söka hjälp.

41. Jag anser emellertid att en prövning som syftar till att fastställa huruvida så verkligen är fallet måste ta hänsyn till omständigheterna i varje specifik situation. Jag kan dessutom inte låta bli att notera att det i det europeiska civila samhället uttrycks tvivel om huruvida kravet på en viss lägsta ålder för familjeåterförening verkligen har någon effekt på ingåendet av tvångsäktenskap. [19]

42. Det är däremot säkert att kravet på en viss lägsta ålder för att bevilja familjeåterförening har en direkt effekt på den rätt till familjeåterförening som utövas av unga gifta par där äktenskapet bygger på uppriktiga grunder och inte på tvång. En bestämmelse som den omstridda nationella bestämmelsen, som i enlighet med direktiv 2003/86 utan åtskillnad och utan en individuell prövning kräver att en viss ålder ska ha uppnåtts för att rätten till familjeåterförening ska kunna utövas, utgör ett hinder för dem som har gift sig på ärliga och uppriktiga grunder men som ännu inte har uppnått den föreskrivna åldern för att utöva ovannämnda rätt.

43. Av dessa överväganden följer att vid tolkningen av artikel 4.5 i direktiv 2003/86 ska syftet att begränsa tvångsäktenskap, som är berättigat och nödvändigt, vägas mot rätten för de par som har gift sig på uppriktiga grunder att utöva sin rätt till familjeåterförening, som följer direkt av deras rätt till respekt för familjelivet som har stadfästs i artikel 8 i Europakonventionen [20] och artikel 7 i stadgan. [21]

44. Vidare framgår det av den rättspraxis som omnämns ovan i punkterna 24 och 25 dels att beviljandet av familjeåterförening utgör huvudregeln i det system som har skapats genom direktiv 2003/86 och att de krav som medlemsstaterna kan ställa för utövandet av rätten till en sådan återförening följaktligen ska tolkas restriktivt, dels att direktivet i sig ska tolkas med hänsyn tagen till dess allmänna syfte - som är att främja och inte att hindra familjeåterförening - samt på ett sätt som garanterar dess ändamålsenliga verkan.

45. Mot bakgrund av dessa överväganden anser jag att en tolkning av artikel 4.5 i direktiv 2003/86 som innebär att den föreskrivna åldern på 21 år ska ha uppnåtts innan ansökan om familjeåterförening lämnas in är mindre förenlig med direktivets syften jämfört med en tolkning av samma bestämmelse som innebär att det är tillåtet att lämna in ansökan innan ovannämnda ålder har uppnåtts och att erhålla uppehållstillstånd i det fall ovannämnda ålder har uppnåtts vid tidpunkten för myndighetens beslut angående ansökan om familjeåterförening.

46. Den sistnämnda tolkningen främjar familjeåterförening genom att den inte utgör någon formalistisk tolkning som hindrar genomförandet av familjeåterföreningen samtidigt som den garanterar bestämmelsens ändamålsenliga verkan, det vill säga att förhindra tvångsäktenskap.

19 — Ett antal representanter för det europeiska civila samhället som deltog i det av kommissionen inledda offentliga samrådet om rätten till familjeåterförening, vilket redan nämnts ovan i fotnot 5, framhöll nämligen att det saknades uppgifter om huruvida kravet på att en viss lägsta ålder ska ha uppnåtts för att familjeåterförening ska kunna ske har någon förhindrande verkan på tvångsäktenskap och uttryckte starka tvivel om dess verkan.

20 — Domstolen har i dom Akrich (C-109/01, EU:C:2003:491, punkt 58) erkänt nödvändigheten av att ta hänsyn till rätten till respekt för familjelivet enligt artikel 8 i Europakonventionen när det är fråga om äkta äktenskap.

21 — Betydelsefull i detta avseende är domen av Supreme Court of the United Kingdom av den 12 oktober 2011 i målet Quila [2001] UKSC 45, där nämnda domstol har slagit fast att Förenade kungarikets åtgärd att som ett led i kampen mot tvångsäktenskap höja åldersgränsen för att bevilja familjeåterförening från 18 till 21 år var rättsstridig, eftersom åtgärden utgjorde ett oproportionerligt ingrepp i rätten till respekt för familjelivet, som är fastslagen i artikel 8 i Europakonventionen. Supreme Court [of the United Kingdom] har ansett att syftet att förhindra tvångsäktenskap principiellt sett var berättigat men att åtgärden inte var proportionerlig, dels eftersom det saknades tillräckliga bevis för ifrågavarande åtgärds verkan, dels med hänsyn till den omständigheten att det tydligt framgick att åtgärden i fråga påverkade rätten till familjeåterförening för de par som inte ingått äktenskap av tvång.

47. Mot denna bakgrund anser jag att de av den österrikiska regeringen och den grekiska regeringen framförda argumenten rörande likabehandlingsprincipen respektive principen om rättssäkerhet ska avvisas. Den omständigheten att den föreskrivna åldern kan ha uppnåtts även efter det att ansökan har lämnats in ger enligt min mening inte upphov till någon diskriminering och skapar inte någon rättslig osäkerhet. Det ska i detta hänseende erinras om att de behöriga myndigheterna under alla omständigheter är skyldiga enligt artikel 5.4 i direktiv 2003/86 att anta beslutet angående ansökan om familjeåterförening ”[s]å snart som möjligt och under alla omständigheter senast nio månader efter det att ansökan har lämnats in”. En sådan lagstadgad tidsfrist för behandling av ansökan eliminerar således all rättslig osäkerhet.

48. Slutligen ska det även påpekas att det i artikel 4.5 i direktiv 2003/86 uttryckligen anges ett annat syfte i enlighet med vilket medlemsstaterna får införa en åldersgräns för utövandet av rätten till familjeåterförening, närmare bestämt i syfte att garantera en bättre integration. I detta hänseende vill jag emellertid påpeka att varken den hänskjutande domstolen eller de berörda parter som har avgett skriftliga yttranden till domstolen har tagit ställning i denna fråga. Detta beror kanske på den omständigheten att inom ramen för ifrågavarande bestämmelse uppfattas ett sådant syfte som underordnat i förhållande till syftet att förhindra tvångsäktenskap.

49. Oavsett verkar tanken bakom ett sådant syfte vara att det kan vara lättare för referenspersonens make/maka att integreras i den mottagande medlemsstatens samhälle om maken/makan har uppnått en högre mognadsgrad på grund av att han/hon har uppnått en viss ålder. Utan att gå närmare in på detta möjliga syfte med bestämmelsen anser jag att detta inte på något sätt påverkar slutsatsen att den tolkning av artikel 4.5 i direktiv 2003/86 som innebär att den föreskrivna lägsta åldern ska ha uppnåtts vid den tidpunkt då återföreningen sker och inte då ansökan lämnas in, är mer förenlig med direktivets grundläggande syften.

50. I detta hänseende vill jag även understryka dels att en långvarig separation av familjemedlemmar kan ha negativa effekter på integrationen, i den mån en sådan separation kan lösa upp familjebanden, dels att det vid bedömningen av makens/makans åldersbetingade förmåga till integration under alla omständigheter, mot bakgrund av den rättspraxis som nämns ovan i punkt 26, inte går att bortse från den individuella bedömning som föreskrivs i artikel 17 i direktivet.

c) Systematisk tolkning

51. Den tolkning av artikel 4.5 i direktiv 2003/86 som följer av den bokstavliga och den teleologiska tolkning som utvecklats i föregående punkter stöds enligt min uppfattning av den systematiska tolkningen av denna bestämmelse.

52. Det ska framför allt påpekas att det framgår vid en fullständig genomläsning av direktivet i fråga att när unionslagstiftaren har velat hänvisa till tidpunkten för inlämnandet av ansökan har han gjort det uttryckligen.

53. Ett första exempel i detta avseende utgörs av artikel 4.6 i direktiv 2003/86, närmare bestämt punkten efter den punkt som innehåller den bestämmelse som är föremål för tolkning i förevarande mål. Bland annat får medlemsstaterna även enligt denna bestämmelse föreskriva en åldergräns, om än en högsta och inte en lägsta åldersgräns, för utövandet av rätten till familjeåterförening. I nämnda artikel 4.6 har unionslagstiftaren stadgat att under vissa omständigheter ”får medlemsstaterna begära att *ansökningar* om familjeåterförening för underåriga barn *skall lämnas innan* barnet har fyllt 15 år”. [22]

22 — Min kursivering.

54. Det ska därför konstateras att unionslagstiftaren i artikel 4.6 – i motsats till i artikel 4.5, som är föremål för tolkning i förevarande mål – uttryckligen har angett att den föreskrivna åldersgränsen ska ha uppnåtts innan ansökan om familjeåterförening lämnas in.

55. På motsvarande sätt, när lagstiftaren i artikel 7.1 i direktiv 2003/86 har stadgat att medlemsstaterna får kräva att den berörda personen lägger fram bevis för att referenspersonen uppfyller vissa villkor, har lagstiftaren uttryckligen hänvisat till ”[n]är ansökan om familjeåterförening lämnas in”.

56. Det framgår av dessa överväganden att om unionslagstiftaren hade menat att den i artikel 4.5 i direktiv 2003/86 föreskrivna åldern ska ha uppnåtts vid tidpunkten för inlämnandet av ansökan skulle lagstiftaren ha angett detta specifikt i bestämmelsen. Eftersom så inte är fallet ska företräde ges åt den tolkning som innebär att den tidpunkt då den föreskrivna åldern ska ha uppnåtts inte sammanfaller med tidpunkten för inlämnandet av ansökan utan med den tidpunkt då familjeåterföreningen kan ske, det vill säga tidpunkten för bifallandet av ansökan.

57. Både den österrikiska regeringen och den grekiska regeringen har hävdat att uppfyllandet av åldersvillkoret enligt artikel 4.5 i direktiv 2003/86 utgör ett formellt villkor för att lämna in ansökan om familjeåterförening. Den grekiska regeringen har i synnerhet hävdat att den tidpunkt då den föreskrivna åldern ska ha uppnåtts går att utläsa av bestämmelsen i artikel 5.2 i direktiv 2003/86, där det föreskrivs att ansökan om familjeåterförening ska åtföljas av skriftliga bevis för familjebanden och för att villkoren i bland annat artikel 4 i direktivet är uppfyllda. Enligt den grekiska regeringen framgår det av ordalydelsen i denna bestämmelse att bland de skriftliga bevis som sökanden ska tillhandahålla myndigheten återfinns det skriftliga beviset för att den i artikel 4.5 i direktiv 2003/86 föreskrivna åldern har uppnåtts.

58. I detta hänseende vill jag emellertid påpeka att det inte framgår av någon bestämmelse i direktiv 2003/86 att uppfyllandet av åldersvillkoret enligt artikel 4.5 i direktiv 2003/86 utgör ett formellt villkor för att lämna in ansökan. I synnerhet kan jag inte se hur detta skulle kunna utläsas av ordalydelsen i artikel 5.2 i direktiv 2003/86, enligt vilken ansökan ska åtföljas av skriftliga bevis för att villkoren i artikel 4 är uppfyllda. Denna bestämmelse, jämförd med artikel 4.5 i direktiv 2003/86, kan i själva verket - och ska enligt min uppfattning - tolkas så, att ansökan ska åtföljas av skriftliga bevis för att den föreskrivna åldern kommer att ha uppnåtts vid den tidpunkt då återföreningen kommer att kunna ske.

59. Den österrikiska regeringen har dessutom hävdat att i den mån artikel 4.5 i direktiv 2003/86 inte uttryckligen specificerar den tidpunkt då den föreskrivna åldern ska ha uppnåtts, ger den medlemsstaterna ett visst utrymme för skönsmässig bedömning som i enlighet med principen om processuell autonomi gör det möjligt för dessa att fastställa denna tidpunkt såsom de finner bäst.

60. I detta hänseende vill jag för det första understryka att det går att utläsa av övervägandena ovan i punkterna 33–36 att det i själva verket framgår av granskningen av ifrågavarande bestämmelse att denna stadgar att den tidpunkt då den föreskrivna åldersgränsen ska ha uppnåtts måste sammanfalla med den tidpunkt då återföreningen kan ske, vilket utesluter att denna tidpunkt är den tidpunkt då ansökan lämnas in.

61. För det andra, även om det medges att den omstridda bestämmelsen ger medlemsstaterna ett visst utrymme för skönsmässig bedömning när det gäller att fastställa vid vilken tidpunkt åldersvillkoret ska vara uppfyllt, framgår det av den rättspraxis som nämns ovan i punkt 25 att direktiv 2003/86 visserligen tillerkänner medlemsstaterna ett visst utrymme för skönsmässig bedömning men att detta inte ska användas av dem på ett sätt som äventyrar direktivets syfte att främja familjeåterförening.

62. Jag anser att en bestämmelse som innebär att det går att avslå en ansökan om familjeåterförening på grund av att den föreskrivna åldern för att utöva rätten till återförening inte har uppnåtts, och detta trots att ovannämnda ålder har uppnåtts vid tidpunkten för ovannämnda beslut om avslag, inte bara motverkar utan även hindrar familjeåterförening, och detta oberoende av den omständigheten, vilket påpekats av den österrikiska regeringen, att makarna sedan kan lämna in en ny ansökan om familjeåterförening.

d) Slutsats

63. Det framgår av den bokstavliga, den teleologiska och den systematiska tolkningen av artikel 4.5 i direktiv 2003/86 att den tidpunkt då medlemsstaterna kan kräva att referenspersonen och dennes make/maka ska ha uppnått en viss ålder, och högst 21 år, för att kunna utöva sin rätt till familjeåterförening sammanfaller med den tidpunkt då återföreningen kan ske. Denna tidpunkt kan således inte sammanfalla med den tidpunkt då ansökan om familjeåterförening lämnas in till den behöriga myndigheten. Därav följer att en nationell bestämmelse, som den som är aktuell i målet vid den nationella domstolen, inte är förenlig med ovannämnda artikel om bestämmelsen innebär att villkoret för beviljande av ansökan om familjeåterförening är att den föreskrivna åldern har uppnåtts vid den tidpunkt då ansökan lämnas in och att de berörda myndigheterna därmed får avslå ansökan om detta åldersvillkor inte har uppfyllts vid tidpunkten för inlämnandet av ansökan, även om den fastställda åldern har uppnåtts vid tidpunkten för antagandet av beslutet.

2. Begäran om att domstolen ska pröva giltigheten av artikel 4.5 i direktiv 2003/86

64. I sina skriftliga yttranden har Marjan Noorzia bett att domstolen ska pröva giltigheten av artikel 4.5 i direktiv 2003/86. Hon har hävdat att villkoret att en ålder på minst 21 år ska ha uppnåtts för att kunna utöva rätten till familjeåterförening inte förhindrar tvångsäktenskap, oberoende av om detta villkor ska vara uppfyllt det datum då ansökan lämnas in eller det datum då återföreningen beviljas.

65. Det bör i detta avseende erinras om att det enligt domstolens fasta praxis uteslutande ankommer på den hänskjutande domstolen att bestämma innehållet i de frågor som den avser att ställa. Det ankommer i själva verket uteslutande på den nationella domstol vid vilken en tvist anhängiggjorts och som har ansvaret för det rättsliga avgörandet att mot bakgrund av de särskilda omständigheterna i varje enskilt mål bedöma såväl om ett förhandsavgörande är nödvändigt för att kunna döma i saken som relevansen av de frågor som ställs till domstolen. [23]

66. Den hänskjutande domstolens syfte med att begära förhandsavgörande är endast att få klarhet i hur artikel 4.5 i direktiv 2003/86 ska tolkas. Den har inte påpekat att den hyser några tvivel om giltigheten av denna bestämmelse eller att en sådan fråga skulle ha tagits upp i det ursprungliga målet.

67. Eftersom det genom artikel 267 FEUF inte öppnas någon form av talan för parterna i ett mål som pågår vid en nationell domstol, är domstolen inte tvungen att pröva giltigheten av unionsrätten endast av den anledningen att en av parterna i målet vid den nationella domstolen åberopat detta i sitt skriftliga yttrande. [24] Av denna anledning och oberoende av övervägandena i punkt 41 anser jag det inte vara nödvändigt att i detta mål pröva Marjan Noorzias fråga om huruvida bestämmelsen i artikel 4.5 i direktiv 2003/86 är giltig.

23 — Se dom Brünsteiner och Autohaus Hilgert, C-376/05 och C-377/05, (EU:C:2006:753, punkt 26 och där angiven rättspraxis).

24 — Se dom Brünsteiner och Autohaus Hilgert, (EU:C:2006:753, punkt 28 och där angiven rättspraxis). Se, för ett liknande resonemang, dom Melki och Abdeli, C-188/10 och C-189/10 (EU:C:2010:363, punkt 63). Vad gäller parternas roll i ett prejudiciellt förfarande, se punkt 80 i generaladvokaten Trstenjaks förslag till avgörande VB Pénzügyi Lízing (C-137/08, EU:C:2010:401).

V – **Förslag till avgörande**

68. Mot bakgrund av det ovan anförda föreslår jag följaktligen att domstolen ska besvara frågan från Verwaltungsgerichtshof på följande sätt:

Artikel 4.5 i direktiv 2003/86 om rätt till familjeåterförening utgör hinder för en bestämmelse som innebär att den lägsta ålder som medlemsstaterna får kräva att referenspersonen och dennes make/maka ska ha uppnått innan maken/makan kan återförenas med referenspersonen ska ha uppnåtts av båda två vid tidpunkten för inlämnandet av ansökan om familjeåterförening för att ansökan ska kunna bifallas.